

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد محق

۰۲ مارچ ۲۰۲۳

محمد محق

سرباز، اردو و جامعه قبیلہ‌ئی

روز گذشته در صفحات اجتماعی از روز سرباز و قربانی‌های این طیف در بیست سال گذشته یاد شد با اشاره به روزگار تلخی که شمار فراوانی از کدرهای نظامی اردوی سابق افغانستان دارند. مناسبت‌هایی از این قبیل فرصتی است تا به آسیب‌شناسی نهادهای مهم کشور بپردازیم، رخنه‌ها و کاستی‌ها را پیدا کنیم و برای آینده چاره‌ای اساسی‌تر بیندیشیم. در همه کشورهای دنیا، از دیکتاتورترین تا دموکراتیک‌ترین آن‌ها، داشتن اردوی ملی و مسلکی اهمیتی ویژه دارد، و در واقع ستون فقرات دولت‌ها به شمار می‌رود. اهمیت این موضوع به ادوار بسیار دور می‌رسد، به سپیده‌دم شکل‌گیری دولت‌شهرها و امپراتوری‌ها. کسانی مانند افلاطون در ضمن فلسفه سیاسی به نقش نظامیان در حکومت پرداخته و به معایب و محاسن حکومت نظامیان پرداختند و هرچند از آن زمان تا امروز حکومتداری شکل بسیار پیچیده‌تری به خود گرفته است، اما از اهمیت این نهاد به هیچ صورت کم نشده است.

امروزه حکومت نظامیان حکومت استبدادی و نامطلوب شمرده می‌شود، و جز در موارد بسیار نادر و استثنائی، کسی آن را شایسته جوامع بشری نمی‌شمارد. در جهان امروز همه می‌دانند که نهاد نظامی نباید به سیاست دخالت کند، زیرا فلسفه وجودی آن مسوولیت دفاع از کشور در مقابل متجاوزان بیگانه است نه دخالت در زندگی شهروندان. اما ارتش‌های مسلکی، مطابق با چارچوبی که قانون برای‌شان تعیین کرده است، پشتوانه‌ای استوار برای ثبات کشورها و توانایی دولت‌ها شمرده می‌شوند و اگر کشوری دستخوش بی‌ثباتی و آشفتگی گردد، نیروهای سیاسی و مدنی به کمک اردو نظم و امنیت را به آن باز می‌گردانند.

در افغانستان تاریخچه اردو با افت و خیزهای فراوانی همراه بوده است. در نیمه‌های قرن بیستم تلاش‌های قابل توجهی برای شکل دادن به ارتشی مدرن انجام یافت، ساز و برگ نظامی مورد نیاز یک اردوی مدرن تهیه گردید، افسران برای آموزش‌های مسلکی به کشورهای مختلف اعزام شدند و دولت به پشتوانه داشتن چنان اردویی دارای اعتبار شده بود. پسان‌تر، نفوذ گروه‌های سیاسی کمونیست و اخوانی به صفوف اردو این نهاد را از مسیر مسلکی‌اش منحرف و در

سراشویی ایدئولوژی‌های نفرت‌پراکن قرار داد و از آن پس بازیچه کودتاها و جنگ‌های ویران‌گر داخلی شد. در دو دهه جمهوری تلاش شد که اردوئی مسلکی شکل بگیرد، اما این کار با موفقیت چشم‌گیری همراه نبود، زیرا غلبه روحیه قبیله‌گرایی، وابستگی‌های حزبی و سیاسی، گرایش‌های ایدئولوژیک و اعتقادی، وابستگی به کشورهای خارجی، به علاوه فساد اداری و مالی، اعتبار آن را در میان مردم بشدت لطمه زد و نگذاشت که افغانستان دارای اردوئی قوی باشد که کشور را در روزهای سخت از گرداب حوادث عبور دهد. البته سربازان فداکار و افسران متعهدی نیز در صفوف اردو بودند که قربانی فراوانی برای کشور دادند و فداکاری‌هایشان قابل چشم‌پوشی نیست، بلکه باید نام و یادشان به عنوان قهرمانان واقعی این سرزمین ماندگار خواهد بود.

امروزه افغانستان به دست گروهی تروریست افتاده است که تاریخچه و هویتش را خشونت، انفجار، انتحار، و کشتار بی‌گناهان تشکیل می‌دهد. این گروه نه به دولنداری مدرن باور دارد و نه در سایه حاکمیت آن اردوئی مدرن شکل خواهد گرفت. در حاکمیت پسا طالبانی باید همه نیروها اجماع کنند که اردوئی قوی، مسلکی، دور از دخالت سیاسی و پاکیزه از فساد شکل بگیرد، اردوئی واقعاً ملی و رها از وابستگی‌های قبیله‌ئی و تباری و آمادگی‌ها برای آن از هم اکنون باید آغاز شود.